

Explanatio sancti Thome

re bonā militā. Primo per fidem bonā quā habes. ^{1.} Joh. v.10. Hec est victoria que vicit mundū fides tc. Itē per conscientiā bonam quia defacili homo recedit ab eo quod mordet eū. Vnde remorsus cōscientie est sicut quidam stimulus qui habentē malā conscientiā pungit. et ideo cito a peccatis per bonā conscientiā et rectā fidem recedit Act. 23. Ego omni cōscientia bona pueratus sum ante dñi vīg in hodiernā diez tc. ^{2.} cor. ^{1.} Gloria nostra hec est testimonium cōscientie nostrae tc. Necessestis bone cōscientie consequenter ostendit cū dicit. Quā qui dem tc. vbi primo ponit culpā. Scđo penā. Tertio tructū pene. Culpā ibi. Quā scđ consciētia bonā repellentes circa fidem naufragauerūt. Qui enim contra fidē errat perdit oīa que habet. Heb. 11. Sine fide impossibile est placere deo. Item morit: quia iustus meus ex fide vivit. ^{3.} 1. 2. Ro. 1. Ex quibus est alexander et hymeneus. ^{4.} 2. tymoth. 4. Alexander erarius multa mali mihi ostendit tc. Deinde ponit cor. pena cui dicit. Quos tradidisti tc. q̄ excommunicauit eos. vt fideles vident eos ne coinqūinet ipsos. Tuit autē excoicatio apostoli tante virtutis et excoicati moris corripiebat a dyabolo et corporaliter verabant. ^{5.} 1. cor. ^{5.} Congregatio vobis et meo spiritu in virtute domini iefu tradere huiusmodi satiane in interitū carnis ut spiritus saluus sit tc. Tamen etiā modo tradunt et vexandū spiritualiter. q̄ amittunt suffragia ecclie que multi iuvant corā dyabolū. Et tradidit sic deus tradidit in reprobus sensu. ^{6.} 1. Quasi subrābēdo suū auxiliū cōmunionē ecclie et suffragia. Et hoc nō ex odio sed ex charitate ad pfectū cor. ^{1.} cor. ^{1.} corinth. 5. Ut spiritus saluus fiat. Unde dicit. Ut discant saltē per penā non blasphemare. Dicit autē quis revertere a peccato tripliciter. q̄nq̄ scđ ex pena q̄i corporaliter verat. Itē ex cōfusionē excommunicatiōs. Itē ex hoc et cū ecclie tradit aliquē satiane ruit in peccata māfista. vnde cōfusus humiliat et abstinet etiam ab occultis que prius nō cognocebat se habere.

Capitulum secundū.

Oblecro igitur primū omnīs fieri obsecrationes. orationes. postulationes. gratiarūactiones. pro omnibus hominib⁹. pro regibus. et pro omnibus qui in sublimitate constituti sunt ut quietā et tranquillā vitam agam? in omni pietate et castitate. Hoc enim bonus est et acceptū corā saluatore nostro deo: qui omnes homines vult saluos fieri et ad agnitionē veritatis venire. Unus enim deus: unus et mediator dei et hominū homo xp̄us iesus: qui dedit redēptionē et semetipsum pro omnibus.

Supra docuit tymotheū q̄so reducat populu ad formā vere fidei: hic agit de pertinētibus ad cultū fidei. scđ orationib⁹ et obsequiis. et primo ponit doctrinā orationē in cōmuni. Scđo descendit ad determinatas cōditiōes hominū ibi solo ergo tc. Item primo distinguit diuersos modos orationēs. Secundo ostendit p̄ quibus sit orandū. ibi. Pro omnibus tc. Tertio assignat rationē ibi. Hoc enim bonū tc. Dicit ergo. Quia ita est q̄ xp̄us venit peccatores saluos facere. igit primo omnīs oblecro tc. In quo aperte ostendit et inter oīa necessaria ad vitā xp̄ianā precipua est oratio que valet corā pericula temptatiōis et ad p̄ficiendū in bono. Jacobi. viii. Multū valet

oratio iusti assidua. Distinguit ergo orationē in quattuor. scđ obsecrationes. orationes postulationes. et gratiarūactiones. quoī tria pertinēt ad beneficia impetrāda. vlt̄ mā ad beneficia accepta. In impetrādis autē beneficijs tria requirunt. Primo ut scđ impetrans assignet causas quare debeat ei cocedi. Secundo oportet et ostendat causā esse rationabilē. Tercio cocludit petitionē. Et sicut rhetores faciūt sicut nos in orando debemus facere. Primo excoigita causam quare sit cōcedendū. et hoc nō merita nostra. sed misericordia diuinā. ^{7.} 1. 9. Non in iustificatiōibus nostris. p̄sternimus preces ante faciē tuas: sed in misericordiōibus tuis multis tc. Et ad hoc est obsecratio q̄ est attestatio per sacra. sicut per passionē et cruce tuā libera nos dñe. Hac causa excoigitata necesse est q̄ ingreditur q̄ hoc sacrū est causa salutis. Et ideo requirit oratio que est a cōsul intellegit in dñi. ps. Ego vero oratio mea ad te dñe tc. Dicit autē oratio quasi oratio ratio. Persuasiones cōfūt rethorū dicunt orationes quā persuadent. sed aliter ibi. aliter in nostra ad dñi. quia nō in extēndimur q̄ animū dei slectamus: qui semp ad bonū est paratus. sed ut nostrū cor sit in oratione ad dñi elevatū. Tertio postulatio. Jacobi. 1. Ostulat aut̄ in fide nihil bestians. Item de acceptis donis gratiarūactiones. ^{8.} 1. thef. viii. Proibūt gratias agere. ^{9.} 1. phil. 4. In oīatō et obsecratio cum gratiarūactione petitōes vestre innotescāt ante dñi tc. Unde iste modus orandi est in ecclie dei. Omnipotēs sempiterne deus. Ecce ascensus mētis qui est oratio. Qui dedidit ecclie tale beneficium. Ecce gratiarūactio. Presta quemq̄. Ecce postulatio. Per dñm. Ecce obsecratio. Similiter in missa est obsecratio vīc̄ ad consecratioē corporis et sanguinis: quia in eo est cōmemoratio sacerdotū ex quibus est fiducia impetrandi. In mysterio cōsecratioē et oratio quia meditatio cor. que xp̄us egit. In aliis vero vīc̄ ad cōmunionē est postulatio. p̄ viuis et mortuis et p̄ sc. In fine autē est gratiarūactio. Et hec quartuor referuntur ad quatuor q̄ nos volumus in orationē obtinere. ut obsecratio referat ad difficultia impetrāda et ad impiorū conuersionē. Oratio q̄i iam cōuersis imploramus gratia et p̄ficiat. Postulatio et premia p̄ meritis retribuant. Et pro beneficiis iam acceptis est gratiarūactio. Deinde cum dicit. Pro omnibus tc. ostendit p̄ quibus est orandū. Et circa hoc duo facit. q̄ primo ostendit orandū est p̄ omnibus. Scđo assignat fructū orationēs. ibi. Ut quietā tc. Circa primū ergo dicit esse orandū pro oībus hominib⁹. Quis ratio est. q̄ oratio est interpres desiderij nostri. Drādo em̄ petimus q̄d desideram⁹. Charitas autē requirit q̄ de sideremus bonū oībus ad quos se extendit. Jaco. viii. Orate p̄ inuicē et saluem tc. ^{10.} 3. p̄ quibus spēalt? Pro regibus. Baruch. 1. Orate p̄ vita nabuchodonosor regis babylonie. 1. p̄ vita balthazar filii eius tc. Et aplis dicit. Ro. 13. Ois alia prāribus sublimiorib⁹ subdita sit. ^{11.} 1. petri. ^{12.} 3. Subiecti estote omni humane creature p̄pter dei sui regi quasi precellēti. sicut duobus tantū ab eo missis tc. Subiecti quippe oportet et impēdāt dominis suis de suis officijs. utilitas autē est q̄ per hoc etiā am̄ p̄curamus bonū nostrum. In pace enim cor. est pax nostra. Unde dicit. Ut quietam et tranquillam tc. In his duobus est pax mādi. Ecclēsia siquidem habet pacem p̄pīā in qua non est mādus. quia nō est pax impiorū. Sī quedā est pax corī virilōrum. et hac idiget ecclēsia. ^{13.} 1. 29. Querite pacē ciuitatis ad quā trāmigrare vos feci. Pax terrena quādōḡ perturbat ab interiori. quādōq̄ ab exteriori. ^{14.} 2. corint. 7. Fortis pugne intus timores. Quantū ad primū dicit. Ut quietā. Quantū ad secundū dicit. Et tranquillā vitā. Et licet pax terrena cōmuniūs

in epistolam I ad Timotheum II

fit bono et mala. En diuersimode utrius illa vntus. **M**ali enim tunc ad duo ea vtribantur. scz ad cultu demonum quia illa prosperitate falsis oīis attribuebat. Item ad laetitiam quia tempore pacis vitia carnalia abundabat. **S**api. 14. **V**agno viuētes in scientiā bello tot et tā magna mai pacem appellat. **S**ed sancti ecclōes qz in cultu veritatis et in caritate. Et ideo dicit. In omni pietate et caritate. **T**yr. 2. Sobrie et iuste et pie vivamus in hoc seculo. **D**einde cū dicit. Hoc enim bonū tc. ponit ratio oratio nis. Et circa hoc duo facit. qz primo ponit rationes. **S**ecundo pbatur quoddam ppositū ibi. Unus est deus. **I**n primo alignatratione ex specie operis. **S**ecundo ex parte dei ibi. Et acceptū tc. Ponit ergo rationē ex opis specie. quia qn̄ aliquid est em se bonū illud debemus facere. Is palijs orare est hūmō. qz est actus charitatis. Et ideo dicit. Hoc enim bonū est. ps. **Q**uoniam bonū est in spectu sancto tuo xp. Item ex parte dei qz est acceptū deo. ps. **C**uceptabas sacrificiū tc. Et hoc nō nisi in charitate fuerit oblatū. Et dicit. Saluator. qz solus deus saluat. **E**la. 43. Non est absq; me saluator. At pbatur qz sit actus pūbi. Qui vult tc. 2°. petri. 3. **N**olēs aliquos perire sed deū ad penitentia reverti tc. **S**ed contra. Omnia que cunq; volunt fecit. Ergo oēs saluat. **S**ed si dicas qz nō. qz homo nō vult. videt inconveniens qz oportens impedit per voluntatem non oportentis. **R**espondeo. Velle ponit quādōz p voluntate beneplaciti quādōz p voluntate signi. Pro voluntate signi vult saluare oēs. qz oīus ppulit salutis precepta: pīstia: et remedia. **V**el voluntate beneplaciti. et sic quattuor modis. **A**no mō vlt locutio causalis sicut deus dicit aliquid facere. qz facit alios illud facere. sicut Ro. 8. Spiritus postulat. id est postulare nos facit. **S**ic ergo deus vult. qz scz facit suos sanctos velle qz omnes salvi fiant. **H**oc enim debet esse in sancte quia necdū qui sunt predestinati et qui nō. **A**lio modo vt sit distributio accomoda. id est oēs qui saluabantur. quia nullus saluat nisi per voluntatem eius. sicut in una schola magister docet oēs pueros huius civitatis. quia nullus docet nisi ab eo. **A**lio modo vt sit distributio pro generibus singulorū nō pro singulis genere. id est nullus genus hominū excipit a salute. quia oīm tantū iudeis: sed modo oīus pīdet. Et hoc magis facit ad intentionē apostoli. **A**lio vero modo scdm dñm. vt intelligat de voluntate antecedente nō consequēt. **I**n voluntate enim dei liceat nō sit prius et posterius. dicit tamē voluntas antecedens et cōsequens. Item scdm ordinē volitorū scdm qz voluntas potest dupliciter cōsiderari. scz in vniuersali vel absolute et scdm aliquas circūstātias et in particula. **E**t prius est absolute cōsideratio et in vniuersali qz in particula et coparata. Et ideo voluntas absolute est quasi antecedens. et voluntas alicui⁹ rei in particula est quasi consequēs. **E**xemplū de mercatoro qui vult omēs merces suas saluare absolute. et hoc voluntate antecedēt. **S**ed si cōsidereret salutē non vult oēs merces per coparationē ad alia saluare. s. qz cū salute sequitur submersio nūis. **E**t hec voluntas est consequēs. **S**ic in deo saluus om̄i hominū sicut se cōsiderata haber rationē vt sit volubilis. **E**t aplū hic ita loquitur. qz eius voluntas est antecedens. **S**ed si cōsidereret bonū iusticie et qz peccata puniantur. sic no vult. **E**t hec est voluntas consequēs. **E**t subdit. Ad agnitionē tc. quia salus nō est nisi per agnitionē veritatis. Jo. 8. Agnoscetis veritatem et veritas liberabit vos. **D**einde cū dicit. Unus tc. pbatur quod dixerat per rationē. et sunt tres probatiōes. Una ex parte dei. Alia ex parte hominis xp. **T**ertia ex parte testiū xp. Dicit ergo qz deus velit oēs tc. patet qz unus est de⁹ om̄i qui saluat. Ro. 3. An indeo xp deus tantū an non et gentiū?

immo et gentiū quoniā quidē unus deus tc. **C**lūc pos nō ratiō ex parte xpī ibi. **U**nus et mediator tc. **U**bi pīd pībat intentū. **S**ecundo inducit signū ibi. **Q**uod vedit tc. Dicit ergo homo xpus iesus est mediator dei et hominū non quoīdam sed inter deū et om̄es homiēs. et hoc nō fuīst nīl vellit om̄es saluare. Et pīrest dici qz xpī mediator est similius utrius extremo. scz deo et homini in qua tū deus et inquantū homo. quia mediū debet habere aliq; qd de utrius extremo. Et hec sunt homo et deus. **S**ed quia mediū est distinctū ab utrius extremo. et filius nō est aliū deus a patre. ideo melius est dicendū qz media tor est scdm et homo. **S**ic enim cōmunicat cū utrius extremo. In deo enim sunt duo. scz iustitia et immortaliitas. in hominib; vero est iniustitia et mortalitas. **M**edia ergo sunt duo. **U**nū in quo est iustitia et mortalitas. **U**niū in quo est immortaliitas et iniusticia. et utrius est mediū. sed primū mediū conuenit xpō. secundū vero dyabolo. Et ideo dyabolus est mediū disiungēs. quia per iniusticiā suā disiungit nos a divina iusticia. sed xpī est medium coniungens. quia est iustus et mortalis. et per suā mortem coniungit nos dei iusticie. s. Job. 2°. **P**roī est pīpīatio p peccatis nostris tc. Pro aliquib; efficaciter sed pō oīib; sufficiēt. quia preciū sanguinis eius est sufficiēns ad salutē om̄i. sed nō habet efficaciam nisi in electis. ppter impedimentū.

Lectio secunda.

Octius testimonii temporibus suis confirmatuz est in quo positus sum ego predictor et apostolus. Clericatē dico non mentior: doctor gentiū in fide et veritate. Volo ergo vos orare in omni loco: leuantes puras manus sine ira et discēptatiōe. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornātes semon in tortis crinibus aut auro aut mar garitis vel veste preciosa: sed qd decet mulieres pīmittentes pīetatē per opera bona. Supra dixit qz deus vult om̄es saluos fieri et probauit hoc ex parte dei qui est unus om̄iū: et ex parte xpī qui est unus mediator om̄iū: hic pbatur idem ex parte testimoniū. et primo inducit alios testes. Secundo suū testimoniū ibi. In quo positus sum tc. Dicit ergo. Dedit se pō oīib; Sed nūquid subito deo in mente venit vt qui elegerat saluare indeo solum: velle saluare totū mundū. hoc excludens dicit. Cuius testimoniū tc. Quasi dicat. **H**ec lex nō est subita sed antiquitas attestata per legē et per pīphetas. **E**sa. 44. **V**os estis testes mei. **A**c. 10. **H**ic ostēs pīphē testimoniū perhibēt. tc. **C**onfirmatū est scz impletōe et ostensione signoz et predicationē apostolorū. Temporibus suis scz quibus predeterminia tū erat fieri. **E**ccl. 3. **O**stia tempus habēt. **V**el testimoniū apostolorū confirmatū est tūpibus determinatis **A**c. 1°. **E**ritis mihi testes in hierusalē et in omni iudea et sa maria et vīz ad ultimū terre tc. **D**einde cū dicit. In quo positus sum tc. ponit testimoniū suū. Et primo ostēdit suū officium. **S**ecundo officiū sui vīsum. ibi. **V**eritatem tc. Dicit ergo. In quo scilicet officio testificandi positus sum. scilicet a deo. **Jehān. 15.** Posui vos vt eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat tc. **E**t pīdicator. quia ad hoc me posuit vt pīdicē. **M**ari. vltimo. **E**untres in mundū vniuersum pīdicāte euangeliū omni creature tc. **S**ed in quolibz artificio sunt duo qui

Explanatio sancti Thome

dam ministerialiter operates. quidam qui disponunt de aliis scilicet architectores. sed in officio ecclesie disponentes sunt apostoli. et ideo dicit. Apostolus quasi ab autoritate. 1° corinth. 9. Signum zulu aplatus mei vos estis in domo re. **U**nis autem officiis est predicare veritatem. et hoc est officium predicatorum ut veritatem dicant. Prover. 8. Veritatem me dicitur guttura mea re. Ephes. 4. Quoniam vero veritatem Sed non est aliqua doctrina que non habeat aliquam veritatem: sed in hoc damnatur aliqua doctrina quia miscet veritatem falsitatem. Et ideo dicit. Veritatem dico non mentior. Prover. 8. Beati sunt omnes sermones mei. Job. 6. Non invenietis in lingua mea iniquitatem re. Et hic est unus officij. scilicet veritatem sine mendacio predicare: qui competit meo officio qui sum doctor gentium. Doctor autem generat scientiam in anima discipuli. Scientia autem non est de falso. unde docens falso non est doctor. Sed contra Math. 23. Nolite vocari rabbi. Resppondeo. Non prohibet ministerium doctrine. sed ambitionem officij. Actus. 9. **U**nas electiois est mihi iste ut portet nomen meum re. Isa. 49. Dedi te in lucem gentium re. Et debo eos docere in fide et veritate. quod dico docere fidem et bonos mores. Et dicit in fide. id est de his que pertinent ad statum presentem in quo secundum fidem uiulnus et in veritate quantu[m] ad statu[m] glorie. **E**nde cum dicit. Volo autem re. descendit ad spirituales gradus hominum. Et circa hoc duo facta: quia primo monet viros de oratione. Secundo mulieres. ibi. Sunt et mulieres gaudi. Volo re. Tria exigunt a viris in orando. Primo quod oratio sit assida. Secundo pura. Tertio quies. Aliud ut in omni tempore et in omni loco. et dicit. Volo: quia bonus est et homo oret. et ego doctor volo viros orare in omni loco. non in iherusalem tantum ut iudeas. nec in monte garisim ut samaritani. Jo. 4. In omni loco potest homo spiritualiter et mentaliter orare. Soph. 2. Adorabunt eum viri de loco suo omnes insulae gentium re. Sed quomodo dominus reprehendit phariseos statim in angulis. Math. 6. Respondeo. Oratio mentalis vobis potest fieri. sed signa orationis exterius non debet fieri in omnibus locis. quia homo non debet singularis apparere in exterioribus. et propter hoc potest haberi inanis gloria. Sed quare nisi sunt facta ecclesiæ? Respondeo. Non quod locus sit de necessitate orationis. sed ad bene esse eius: quod oratio requirit solitudinem et quietem. **I**tem pura. Ideo dicit. Levantes re. Aug. quod exterius orando agimus: factus et affectus noster interiorus excitetur. **S**ensu exteriore enim et huicmodi non sunt per se accepte deo. sed quia per hec tanquam per humilitatem signa homo interiorum humiliatur. sicut elevatio manus significat elevationem cordis. Tren. 3. Levemus corda nostra cum manibus ad dominum in celo. **L**euantem re. id est orantes cum deuotio cordis Job. 8. Si diluculo co-surrexeris ad deum et omnipotenter fueris deprecatus. si mundus et rectus incessiter statuerit eum gilabit ad te et pacatum reddet habitaculum iusticie tue re. **I**tem quieta. et ponit duo. Primo ut iesu mens sit sine ira que animu[m] inquietat ad inferendum documentum proximo. a qua oportet liberum esse animu[m] orantis. Eccl. 28. Homo homini seruat iram et a deo querit medelam. Item liber debet esse h[ab]itu[m] a disceptatione quod potest intelligi dupliciter. Uno modo secundum gloriam. ut non disceptemus contra deum increduli verbis eius et murmurando contra eius ordinacionem. Rom. 9. O homo tu quis es ut respondeas deo re. Item contra proximum ut non rupamus pacem cum eo. quod fit per disceptationem. Pax enim est necessaria oranti. Mat. 18. Si duo ex vobis p[ro]fessentur super terram de omnibus quibus perierint fieri illis a parte meo re. **E**nde cum dicit. Similiter et mulieres re. ordinat mulieres. et primo quantum ad orationem. Secundo quantum ad doctrinam. ibi.

Pulieres in silentio re. Item primo ostendit quid requiratur a muliere orante. Secundo exponit que dixerat ibi. Non in tortis re. Circa primum sciendum est quod omnia que requiriuntur ad virum orantem: requiruntur et ad mulieres. Et ideo dicit: Similiter et mulieres re. Quasi dicat. Omnia seruent que dicta sunt. Sed additum duo. scilicet ornamenta et verecundiam. cu[m] ratio est: quia naturale est quod sicut mulieres sunt molliores corporis quam viri: ita et debilioris rationibus. Ratio autem est ordinare actus et effectus vniuersitatis rei. Ornatus vero consistit in debita ordinatio et dispositione. Sic in interiori decoro nisi sint omnia ordinata ex dispositione per rationem non habet pulchritudinem spiritualis. Et ideo quod mulieres deficitur a ratio requirit ab eis ornatum. Ita verecundia est de turpi actu. et ideo est landabilis in illis qui facile soleat declinare in actus turpe. Hoc sunt luunes et mulieres. Et ideo hoc in eis laudatur non autem senes et perfecti. Eccl. 26. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata re. Item sobrietatem requirit. Quia enim in mulieribus ratio est debilis. sobrietas autem conseruat virtutem rationis. et ideo in mulieribus maxime reprehendit ebrietas. Unde antiquus apud romanos eis non dabat vinos. Non in tortis re. exponit quod dixerat. et primo de ornato. Secundo de vestiaria ibi. Sed quod decet re. Circa primum primo excludit corporalem. Secundum ponit spiritualis. ibi. Sed quod decet re. Circa secundum dicit. Quod dixi de habitu ornato non intelligo de exteriori. quod non in tortis crinibus. id est non ornato capite vel toto corpore. Sed precipue mulieres ornatae caput quod est naturale mulierum dicitur. Corinth. 11. Et ideo ornamenta in capite habent. In capite vero est duplex velamentum. Unum est naturale. iesu capilli ut dicit. Eccl. 11. Item artificialia. et in viris quae ornatae capilllos torquent. Unde dicit. Non in tortis. id est in crispatis. Isaie. 3. Erit per crispantem crine calvitudinem. Item artificialia prohibetur cum dicit. Ut auro et argento. 1°. per 3°. Non extrinsecus capillatura. aut circumdatio auri. aut indumenti. aut vestimentorum cultus re. Vel non in tortis crinibus. et hoc auro. id est non habentes crines dorso auro: vel margaritis. Quantum vero ad tortis corpus dicit. vel vesti preciosi. hoc enim damnat apostolus hic et Isaie. 3. Sed n[on]quid hoc est peccatum? Respondeo. Dicendum est quod secundum augustinum. duo sunt consideranda in ornata mulieribus. scilicet simplex ornatus et fucatus. Simplex ornatus. potius in ueste et auro et huicmodi. quod potest fieri cum peccato tribus modis. scilicet ex prava intentione ut si intendat commissione concupiscere ostentationem vel inanis gloria. Prover. 7. Preparatus ad capienda alas. Secundum si hat preter consuetudinem patris quod sit diversimode. Aut enim excedit modum conuenientis patris quod ex leuitate animi est. aut si conditione sui status excedit. Sed seruata recta intentione. conuenienter patris. et conditione status non est peccatum. De fugato autem semper est peccatum. Mulieribus enim non permittitur ornari nisi propter viros. et viri nolunt decipi ut fucate eis appareant. Sit ergo non ornatus sed qualiter decet mulieres. pmittentes pietatem. Exteriora enim opera hominis sunt quasi quedam professio interioris hominis. sicut religiosi aliquando habent habitu[m] et clericis similiiter. Unde nisi concordet exterior cum interiori est fictio. Ita etiam de alijs operibus interioribus. Interior enim debemus colere pietatem. id est cultu dei exteriorum promittere per bona opera que procedunt pietati. et similiter habere interiorum. sicut ostendimus exteriorum. Vel dico quod debent se ornare non exterioris: sed secundum quod decet eas. pmittentes. id est que pmittere debent pietatem per opera bona. Eccl. 19. Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis annunciant de illo.

in epistolam I ad Timotheum III

Lectio tertia.

Mulier in silentio discat cū omni subiectiōe. Docere autē mulieri nō p̄mitto neq; dñari in virū: sed esse in silentio. Adā em̄ p̄mūs formar⁹ est. deinde euā t̄ adāz nō ē seduct⁹: mulier aut̄ seducta in p̄uariacionē fuit. Saluabit aut̄ p̄ filiorū generacionē si p̄manserit in fide t̄ dilectionē t̄ sanctificatione t̄ cū sobrietate.

Superius apostolus ordinavit mulieres quo ad orationē nō dicat eas q̄tū ad doctrinā. t̄ primo ponit suam ordinationē circa eaz doctrinam. Secundo rationē ordinationis assignat ibi. Adam em̄ p̄mūs rc. Tertio responderet tacite questioni ibi Saluabit autem rc. Item primo ostendit quid mulieribus conueniat. Secundo qd̄ eis non cōpetat ibi. Docere autē rc. Circa primum tria ponit eis cōpetere sc̄z taciturnitatē. disciplinā t̄ sublectioēz que tria ex vna rationē pcedunt. sc̄z ex defectu rōis in eis quibus primo in dīci silentiū Iac. 3. Si quis in Xbo nō offendit b̄ pfectus est vir. 1. cor. 14. Mulieres in ecclēsia raccant. nō em̄ p̄mittit eis loq rc. Secundo qz verba mulieris sunt inflammatia Ecl. 9. Colloquii illius quasi ignis exardecit. Itē vt discant. quia eoz qui deficiunt rationē p̄p̄rii est addiscere. 1. cor. 14. Si quid volunt dicere domi viri suos interrogent rc. Alris autē dariq; t̄ doceant. Itē subiectio qz naturale est qz aia domine corpori. t̄ ratio viribus inferioribus. Et ideo sicut p̄bus docet. Quādūcūq; aliqua duo adinuitē sic se habent sicut anima ad corpus. t̄ ratio ad sensualitatē. naturale dominū est eius qui abundat rōe. t̄ illud est principis alius. alius aut̄ est subditū quod sc̄z deficit rationē. Ecl. 2. Sub viri potestate eris. Itē excludit ea que eis nō cōperunt t̄ sunt duo sc̄z ut non doceant. Sed cōtra puer. vi. Eruditū cū mater sua rc. Respondeo dicendi est qz doctrina publica nō cōpetit mulieri. t̄ ideo dicit. In ecclēsia. Alia ē p̄iuata t̄ hac mater eruditū filiū. Sed cōtra Judic. 5. Delbora eruditū populū isrl. Respondeo illa eruditio ē per spiritū. p̄p̄ecie t̄ gratia sp̄lanci nō discernit inter virū t̄ mulierē. nec in publice p̄dicabat sed in secretu sp̄lanci consilia dabat. Secundo interdicitur eis dominū in virū Ecl. 25. Mulier si primatus habeat contraria est viro suo. Et p̄bus dicit qz dominū mulierum est corruptio familiæ. sicut tyranni in regno. Et sic prohibet duo contra duo que competunt eis sed tertium repetit sc̄z in silentio. Deinde cum dicit Adam em̄ rc. Assignat ratiōnē eius qd̄ dixerat. t̄ p̄mo ex ordine creationis. Secundo ex ordine culpe ibi. Et adā non est rc. Circa primum sc̄ndū est qz in ordine rerū p̄fectus t̄ imperfectū diuersimode ordinant. quia in vno t̄ eodē imperfectū p̄edit rōpore. t̄ p̄fectū p̄edit natura. qz natura redit ad perfecti. sed in diuersis p̄fectū est prius rōpore t̄ natura. quia natura semper incipit a perfectis. Et bunc ordinē agit hic. qz vir perfect⁹ est natura humana mulier vir occasionatus. Unde p̄mo formatus est adam. Gen. 2. Formauit deus hominē de limo terre rc. Secundario mulier sicut qd̄dam imperfectū a perfecto originatū sc̄z de costa. 1. cor. 11. Nō em̄ vir ex muliere. sed mulier ex viro est rc. Et inde est qz homo non dicitur factus p̄pter mulier sed ad similitudinē dei. Gen. 1. Faciamus hominē ad ymaginē t̄ similitudinē nostrā. Mulier autē p̄pter virū video vir debet p̄esse. Itē ex parte culpe. Ordo em̄ generationis t̄ corruptionis est contrari⁹. qz qd̄ ē p̄mū in generatione est vltimū in corruptione. Peccas-

tum autē est corruptio nature. t̄ ideo generatio īcepit p̄mo ab adā. sed corruptio a muliere. Unde dicit. Adā nō est seductus sc̄licet primo. quia fortior erat: sed incepit a debilioz vi sc̄licet fortior. Illud autē bic verbis ade Gen. 3. Cū em̄ dñs reprehēdit adā dicit. Mulier quā dedisti mihi dñs mihi rc. Et idē Adā non est seductus sed mulier. Seductio aut̄ duplex est. sc̄z in vniuersali t̄ p̄iculari eligibili que est ignorātia elec̄tioñis. Quicunq; ergo peccat seductur ignorātia electioñis in p̄iculari eligibili. Mulier autem fuit seducta ignorātia in vniuersali quando sc̄licet credit̄ qd̄ serpens dixit. sed vir non credit̄ hoc: sed deceptus fuit in p̄iculari. sc̄licet qz gerendus esset mos vxori t̄ cuz ea comedere deberet t̄ inexpertus diuine severitatis credit̄ qz facile ei remitteretur. Sed contra. Ignorātia est pena peccati. ergo pena p̄cessit culpam. Respondeo dicendum est qz non p̄cessit. qz statim ad verba serpentis fuit elata qz aliis esset de ea sollicitus t̄ ex illa elatione seducta est. unde elatio p̄cessit. Deinde cū dicit. Saluabit autē rc. Respondeo cū tacite questioni. quia diceret quis qz si mulier non est propter virū t̄ ex ea est int̄li peccati. ergo viro est nociva. Sed si aliquid non est propter aliud sed est ei nocuum debet tolli. ergo mulier non debet saluari. Dicendum est ergo qz duplex est salus. sc̄licet temporalis t̄ hec est cōmūnis etiam beatitudo. Alia est eterna t̄ hec est propria hominū Isa. 51. Salus autē mea in sempiternū erit rc. Transq; aut̄ salutē mulier non amisit. Non temporale. qz statim non p̄mitit sexu muliebz p̄pter generationem prolis. nec eternā qz h̄mā animā capax est gratia t̄ gloria. Et ideo q̄tū ad primum dicitur. Saluabit id est non extirpabitur. t̄ hoc p̄ generationē filiorū ad quā est a deo ordinatum. Quantus ad secundū dīc. Si p̄māserit rc. Sed qz si ipsoz causam nū quid que nō p̄mansit non saluabit cū apls dicat qz mulier melius facit si non nubat. Respondeo uno modo post esse locutio figurativa t̄ sic per virū rō superior intellegitur. ratio inferior est mulier. opera bona sunt filiū inferioris rationis. t̄ charitas quā per virū concipit t̄ p̄ hec saluabitur. Alia est expositiō litteralis. vt ly per non dicat cām sed repugnantia. Et est sensus. Mulier saluabitur etiā si incedat per generationem sc̄z si nubat t̄ non sit virgo. Et tuncly per dicit augmentationē salutis qualiter per generationē filiorū ad cultū dei magis saluabit Zcc. 7. Filii tibi sunt erudi illos: t̄ incurva illos a pueritia illoz rc. De salute vero eterna tria pōit. sc̄z qz aliquid sit in intellectu. Secundo qz in affectu. Tertio quo ad exteriorē acti. In intellectu est fides per quā intellectus christi subiicitur. Unde dicit In fide. Heb. 11. Sine fide impossibile est placere deo. Et quia fides nihil valet sine dilectione. Ideo statim subiunct dicens: Et dilectione. 1. cor. 13. Si habuero omnē fidē ita vt montes transferam charitatem autē non habuero nihil sum rc. In exteriori autē ponit duo contra laiciū que constitut in duob⁹ sc̄licet in luxuria. Et quantū ad hoc dicit. In sanctificatiōne. id est in castitate. 1. thes. 4. Hec est voluntas dei sanctificatio vestra rc. Item in crapula. contra quod dicit. In sobrietate. Tit. 2. Sobre t̄ pie t̄ iuste viuam⁹ in hoc seculo et cetera.

Lapitulum tertium.
Eidelis sermo. Si quis episcopa tum desiderat bonū opus desiderat. Sportz em̄ episcopū irreprensibile esse. vnius yxorū vizib⁹ sobriū. ornatū. prudentē. pudicū. hospitale